

ગોંડલમાં ગુણાતીત સ્મૃતિ યાપન સ્થાન-શ્રી અક્ષરતીર્થ પર બ્રહ્મસ્વરૂપ શાસ્ત્રીજી મહારાજ દ્વારા ભવ્યાતિભવ્ય મંદિર નિર્માણ અને અકલ્પ્ય ભક્તિની યશગાથા

ચરોતરના ચોકમાં બોચાસણ ખાતે અને સૌરાષ્ટ્રની ભોમમાં સારંગપુર ખાતે શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજનાં ભવ્ય મંદિરોનાં નિર્માણ કરી શાસ્ત્રીજી મહારાજે ઉપાસના પ્રવર્તનનો ડંકો માર્યો. શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસના પ્રવર્તનની ધજા ગગનચુંબી મંદિરોનાં શિખરે ફરકતી જોઈ સૌ કોઈ મનોમન શાસ્ત્રીજી મહારાજની અકલ્પ્ય પ્રભુભક્તિને, ભગવાનધારક સાધુની સામર્થ્યને વંદન કરતા.

શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમની શુદ્ધ ઉપાસના પ્રવર્તાવવા માટે શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને સંતોએ ભીડા વેઠ્યા, તકલીફો સહન કરી, અપમાન અને તિરસ્કાર અવગણ્યાં, માર સુદ્ધાં પ્રભુની કસોટી સમજી ગ્રહણ કર્યો, વિરોધનું અસાધારણ ઝેર પણ પચાવ્યું; તેવા અક્ષરબ્રહ્મ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના ગોંડલ સ્થિત સમાધિસ્થાને મંદિર નિર્માણનો ઈતિહાસ અનુપમ ભક્તિથી ભર્યો ભર્યો છે.

શ્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી અક્ષરમૂર્તિ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ ૪૦ વર્ષ, ૪ માસ અને ૪ દિવસ સુધી જૂનાગઢ મંદિરની મહંતાઈ શોભાડી અને ગુણાતીત જ્ઞાનના સંદેશાઓ પ્રસારાવ્યા તેમજ ગુણાતીત સાધુના સંતત્વની સુવાસ સમસ્ત બ્રહ્માંડમાં ફેલાવી. ત્યારબાદ સંવત ૧૯૨૩ના આસો સુદી બારસની રાત્રે ગોંડલના જૂના મંદિરે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી

સ્વતંત્ર થકા દેહત્યાગ કરી સ્વધામ સિધાવ્યા. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની ઈચ્છા હતી કે, તેમની અંતિમ ક્રિયા ગોંડલી નદીના કાંઠે ગામની બહાર વાડીમાં થાય. એટલે બીજા દિવસે સવારે સ્વામીના દેહને પાલખીમાં-વિમાનમાં બિરાજમાન કરી વાડીમાં અંત્યેષ્ટિ સંસ્કારવિધિ સંપન્ન થઈ. તામ્રકુંભમાં સ્વામીનાં દિવ્ય અસ્થિપુષ્પોને એકત્ર કરી તે જ સ્થાને ખાડો કરી જમીનમાં સ્થાપિત કરાયાં.

ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના ભક્ત એવા ગણોદના દરબાર અભેસંગ બાપુએ તે સ્થાને વિમાન ઘાટની સુંદર છત્રી નિર્માણ કરાવી જે 'અક્ષરદેરી'ના નામે સંપ્રદાયમાં પ્રસિદ્ધ થઈ. જેમાં પ્રથમ કાળા પાણાનાં ચરણારવિંદ સ્થપાયાં અને સમય જતાં સ્વામીના એકાંતિક સંત શિરોમણિ બાલમુકુંદદાસ સ્વામી અને સંતોએ શ્રીજી મહારાજ પંચાળામાં જે પત્થર પર બેસી સ્નાન કરતા તે પત્થરમાંથી ચરણારવિંદ તૈયાર કરી અક્ષરદેરીમાં સ્થાપ્યાં.

ગોંડલ રાજ્યના તાબાનું આ સ્થાન જૂના મંદિરના કબજામાં હતું. તેઓએ એક ખોજને એ વાડી ભાડે આપી હતી, જેમાં તે ખેતી કરતો. આ સમય દરમિયાન ઘણા ભક્તો દેરીની પ્રદક્ષિણા કરવા આવતા, માનતા રાખતા. અત્યંત શ્રદ્ધા સાથે એક પગે ઊભા રહી ધૂન-ભજન કરતા. આ

દેરીના પ્રતાપ અને સ્વામીના પ્રગટપણાના અનેક અનુભવો દર્શને પધારેલ સૌને થતા. વળી, સૌને મનમાં સંકલ્પ થતો કે, આ સ્થાન વિકાસ પામે. બાલમુકુન્દદાસ સ્વામી આ દેરીની ખૂબ કાળજી લેતા, સંભાળ રાખતા. તેમને અને સંતમંડળને આ દેરી પર એક શિખરનું મંદિર કરવાનું મન હતું કે જેથી અહીં કાયમ કોઈ સંત રહે અને થાળ-આરતી નિયમિત થાય તો બધું સાનુકૂળ થઈ જાય. તેમણે મંદિરનો નકશો તૈયાર કરાવી પૈસા પણ એકત્ર કરી દીધા હતા. પરંતુ, વડતાલથી મંદિર કરવાની મંજૂરી ન મળી તેથી તેઓનો સંકલ્પ અધૂરો રહ્યો.

ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ દિવ્ય સ્વરૂપે વીરસદના અક્ષરમુક્ત નારણજી મહારાજને સ્વપ્નમાં દર્શન દઈને પાવન અક્ષરદેરી પર ત્રણ શિખરનું મંદિર કરવાની પ્રેરણા આપી. નારણજી મહારાજ ગોંડલ રાજ્યના વિદ્યાધિકારી ચંદુલાલભાઈ અમીનને લઈ કેટલાક અક્ષરમુક્તો સાથે ગોંડલના મહારાજ ભગવતસિંહજીને મળ્યા. મહારાજ ભગવતસિંહજી પણ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના શિષ્ય હતા અને તેઓની સાધુતાથી અંજાયા હતા. આ ભક્તોની ભક્તિને વશ થઈ વાટાઘાટ બાદ ગોંડલના મહારાજએ આઠ આને વાર જમીન એટલે કે, ૨૫,૦૦૦ રૂપિયામાં આખો બાવન હજાર વારનો પ્લોટ આપવા સંમતિ આપી. જો કે, આ જમીન નૂરમહંમદ શેઠે ચાર ગણી રકમ આપીને ખરીદી લીધી હતી, તો પણ તે સોદો બરખાસ્ત કરી મહારાજએ ધર્મના કાર્યને વેગ આપવા નજીવી કિંમતે ભક્તોને જમીનનો કબજો આપવા તૈયારી બતાવી. આમ તો આથીય મોંઘા ભાવે ઘણા આ જમીન લેવા તૈયાર હતા, પણ ભક્તોના ભક્તિભાવને વશ થઈ બાપુએ આ જમીન તેઓને આપવાની સંમતિ દર્શાવી. આ આનંદના સમાચાર લઈને નારણજી મહારાજ, લીંબડીના દીવાન હરિભાઈ અમીન અને ભક્તો શાસ્ત્રીજી મહારાજ પાસે સારંગપુર મળવા આવ્યા. ત્યારે યોગીજી મહારાજ પણ ત્યાં હતા. એ ભક્તોએ જમીન ૨૫,૦૦૦ રૂપિયામાં મળશે તે વાત કરી, પણ પછી તેના પર બાંધકામ કરવાનો ખર્ચો ઘણો થશે તેમ જણાવી દેરી પર મંદિર કરવા શાસ્ત્રીજી મહારાજને વિનંતી કરી.

શાસ્ત્રીજી મહારાજે તો તરત જ એ વાત મંજૂર રાખી. એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજનાં માર્ગદર્શને નારણજી મહારાજ તથા ભક્તોએ ખરડો કરી જમીનના રૂપિયા એકત્ર કર્યા ને તે રકમ દરબારને ચૂકવી, ખૂંટા મરાવી, તેનો પાકો દસ્તાવેજ કરાવી શાસ્ત્રીજી મહારાજને સોંપ્યો. આ વાતની ખબર સૌને પડી એટલે વિરોધીઓએ ઊલાપોલ કરી મૂક્યો. જમીનનો કબજો ન છોડવા યોજનાઓ કરી, પરંતુ સઘળું વ્યર્થ રહ્યું. વળી,

મહારાજ પાસે જે ખોટી ફરિયાદ લઈને જતા તેમને મહારાજ કહેતા કે, ‘જો તમે દેરી પર ત્રણ શિખરનું મંદિર કરો તો જમીન આપું.’ આ વાત સાંભળી સૌના હાથ હેઠા પડી જતા. મહારાજએ શાસ્ત્રીજી મહારાજ સમક્ષ પણ ત્રણ શરતો મૂકી: ૧. મંદિર ત્રણ વર્ષમાં બંધાઈ જવું જોઈએ. ૨. અક્ષરદેરી અકબંધ રહેવી જોઈએ ને રસ્તા પરથી તેનાં દર્શન થાય તેવું મંદિર કરવું. ૩. મંદિર નિર્માણમાં દસ લાખ રૂપિયા ખર્ચવા. શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસનાના દિવ્ય જ્ઞાનને પ્રવર્તાવવા કટિબદ્ધ શાસ્ત્રીજી મહારાજે મહારાજની આ શરતો સ્વીકાર્ય રાખી. આ કાર્ય શાસ્ત્રીજી મહારાજની અન્યથા કર્તુ મશકિતએ સાકાર થશે જ તેવી સૌને શ્રદ્ધા હતી! જમીન સંપાદિત કરવા શાસ્ત્રીજી મહારાજની પ્રેરણાથી નિર્ગુણદાસ સ્વામીના નેતૃત્વે ૫૦૦થી વધુ સંતો-ભક્તો ટ્રેન ભરીને આણંદ, વડોદરાથી ગોંડલ પધાર્યા અને શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજના જયનાદ સાથે દેરીનો કબજો મેળવ્યો અને જમીન ફરતે તારની વાડ કરી દીધી.

સંવત ૧૯૮૮ના પોષ સુદી દશમના દિવસે શુભ યોગમાં મહારાજ ભગવતસિંહજીની ઉપસ્થિતિમાં રાજકોટના શેઠ શ્રી મોરારજી મંગળજીના હસ્તે ભવ્યાતિભવ્ય ખાતમુદૂર્ત થયું. ૫૦૦૦ ભક્તોની ભવ્ય ઉપસ્થિતિમાં ખાતપૂજનનો સમૈયો થયો. આ સમૈયામાં મહારાજનો ખૂબ સહકાર પ્રાપ્ત થયો. સ્પેશિયલ ટ્રેન કરીને ભક્તો ગોંડલ આવ્યા. ભક્તોના સ્વાગતમાં બેન્ડ-વાજાં અને ઉતારા માટે મકાનો આદિ મહારાજએ આપ્યાં. સમૈયાનો મહાપ્રસાદ પણ હજારો મુમુક્ષુઓ ભાવથી જમ્યા અને સ્વામીના પ્રૌઢ પ્રતાપે સઘળું સુંદર ગોઠવાયું. વિરોધનો વંટોળ હવે શમી જ ગયો. આ સમૈયાથી મહારાજને પણ અક્ષરદેરીના મહિમા અને શાસ્ત્રીજી મહારાજના અદ્ભુત પ્રતાપની અનુભૂતિ થઈ.

થોડા જ સમય બાદ શુભ મુદૂર્ત જોઈને શાસ્ત્રીજી મહારાજે મંદિરના પાયા ગાળવાનું કામ શરૂ કરાવ્યું. વઢવાણના મિસ્ત્રી વજેશંકરભાઈ પાસે મંદિરના નકશા તૈયાર કરાવ્યા. શાસ્ત્રીજી મહારાજની પ્રેરણાથી સ્વામી વિજ્ઞાનદાસજી, યોગીજી મહારાજ, નિર્ગુણદાસ સ્વામી, ભગવતસ્વરૂપદાસજી, કોઠારી અક્ષરસ્વરૂપ સ્વામી, રણછોડ ભક્ત, નારણ ભક્ત આદિ સૌ સંતો-ભક્તો મજૂરો સાથે સંપ રાખી પાયા ગાળવાની, રસોઈ કરવાની આદિ સેવાઓ કરતા. ત્રણ ફૂટ પાયા ખોદાયા ત્યાં એક દિવસ સવારે પાયામાંથી રથ સાથે ચાંદીનો હાથી નીકળ્યો. શાસ્ત્રીજી મહારાજ પાસે સૌ તે લઈ ગયા ત્યારે શાસ્ત્રીજી મહારાજે આશીર્વાદ આપતાં કહ્યું, ‘આ મંદિરમાં આગળ હાથી જૂલશે અને સત્સંગીઓ

આવ્યા કરશે. મહાપૂજા કાયમ આવ્યા કરશે અને તેમની માનતા સિદ્ધ થશે. સ્વામીનું આ મંદિર રમણીય અને સર્વોપરી થશે. લાખો માણસો દર્શન કરી શાંતિ લઈને જશે. ભારે શુકન થયાં, અહીં અક્ષરદેરીમાં કદી લક્ષ્મીની તાણ નહિ રહે અને લક્ષ્મી આવ્યા જ કરશે ને સમૃદ્ધિના ઢગલા થશે, ડંકો વાગશે.' સ્વામીએ હાથીને સૌનાં દર્શનાર્થે કોઠારમાં રાખવા જણાવ્યું.

ગોંડલ મંદિરનું કામ ચાલતું ત્યારે કડિયાને ચૂકવવાના પૈસાની પણ તાણ હતી. શાસ્ત્રીજી મહારાજ તે વખતે મુંબઈ સત્સંગ અર્થે વિચરણ કરતા હતા. બે માસના પૈસા ચઢ્યા એટલે કડિયાઓ આઘાપાછા થતા હતા. કટોકટીનો સમય જાણી યોગીજી મહારાજે મુંબઈ શાસ્ત્રીજી મહારાજને એકાદશીના દિવસે પત્ર લખ્યો અને કડિયાઓ દુઃખી છે તે માટે અમાસને દિવસે પગાર ચૂકવવો જ પડે તેથી કંઈક વ્યવસ્થા કરવા અરજ ધરી. વળતા પત્રમાં શાસ્ત્રીજી મહારાજે સૌની કસોટી કરતાં સાક્ષાત્ સ્થાન અક્ષરદેરીમાં ધૂન-પ્રાર્થના-પ્રદક્ષિણા કરવાની આજ્ઞા કરી. ગુરુવચનને સંપૂર્ણ વિશ્વાસ સાથે અદ્ધર ઝીલી જાણતા યોગીજી મહારાજે સંશય વગર સવારે અઢી વાગ્યે ઊઠીને ૫૦૧ પ્રદક્ષિણા, ૧૦૧ દંડવત્, મહાપૂજા કરવાનું આરંભ્યું. દિવસ આખો તનતોડ સેવાઓ કરે અને વહેલા ઊઠીને તથા મોડી રાત સુધી જાગીને ધૂન-પ્રાર્થના-પ્રદક્ષિણા કરે. ત્રણેક દિવસ બાદ એક સવારે રાજકોટથી મોરારજી શેઠની ગાડી આવી, જેમણે અક્ષરદેરીમાં સેવાની તિથિ બંધાવી અને ૫૦૧/- રૂપિયા ભેટ ધરી. બપોરે પોરબંદરથી ટપાલ આવી, જેમાંથી ૩૦૦/- રૂપિયાનો ચેક નીકળ્યો. તથા રાજકોટથી હીરજીભાઈ મોટર લઈને આવ્યા અને ૫૦૧/- રૂપિયાની તિથિની સેવા કરી. આમ ભક્તની દૂંડી ભગવાને પૂરી ! કડિયાઓને સમયે પગાર ચૂકવાઈ ગયો અને સિલકમાં કેવળ સ્વામી જ વધ્યા ! યોગીજી મહારાજ આ પ્રસંગ કહેતા અને અક્ષરદેરી તથા શાસ્ત્રીજી મહારાજનો અપરંપાર મહિમા ગાતા કે, 'સાક્ષાત્ સ્વામીએ કામ કર્યું !' પણ સ્વયં ખૂબ દાસભાવે પોતાની સેવા છુપાવતા, જે આમ તો છુપાવ્યે છુપાતી નહિ !

પાયા ગાળાઈ ગયા. ૨૫ ફૂટ ઊંડા ગયા એટલે મહારાજના વરદ્ હસ્તે મધ્ય શિખરની જગ્યાએ પાયામાં વિધિવત્ પન્નશિલાનું સ્થાપન કરાયું. શાસ્ત્રીજી મહારાજે કામ ઝડપથી થાય તે માટે બોચાસણથી અક્ષરપુરુષોત્તમ સ્વામી અને વધુ સંતોને મંદિરની સેવામાં બોલાવ્યા. થોડા જ દિવસોમાં સૌએ મળીને પાયા પૂરી દીધા.

ત્યારબાદ જળઝીલણી ઉત્સવ કરવા શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી સૌ સંતો સારંગપુર પધાર્યા. મંદિરની દેખરેખ માટે મોહન ભગત અને મૂળજી ભગત એમ બે ભક્તો જ ગોંડલ રોકાયા. સારંગપુરમાં ગોંડલ

દેરીની સેવામાં રોકાયેલ તમામ સંતોને શાસ્ત્રીજી મહારાજ રાજી થકા બાથમાં ઘાલીને મળ્યા અને પોતાની જમેલી પ્રસાદી આપી. ગોંડલમાં વિરોધીઓએ લાગ જોઈને મહારાજ સાહેબને ખોટી બાતમી આપી કે, પૈસા ન હોવાથી મંદિરનું કામ પડી ભાંગ્યું છે ને સાધુઓ સૌ નાસી ગયા છે. મહારાજને તેઓની વાત પર વિશ્વાસ ન આવ્યો. કારણ કે, શાસ્ત્રીજી મહારાજના પ્રભાવથી તેઓ વાકેફ હતા. છતાં પણ ગામવાસીઓની ફરિયાદ સાંભળવી પડે તે હેતુથી બીજા દિવસે મંદિર નિર્માણ સ્થાને જવાનું નક્કી કર્યું. અંતર્યામીપણે શાસ્ત્રીજી મહારાજે આ જાણ્યું અને સારંગપુર આવેલા સંતોને સમૈયો પૂરો થયે તરત જ પરત ગોંડલ જવા આજ્ઞા કરી. સંતો તો ભીડો વેદીને પણ સત્વરે ગોંડલ પહોંચી ગયા. આવીને તરત જ કામકાજ ઉપાડી લીધું. બપોરે ત્રણ વાગ્યે વીરેન્દ્રભાઈને લઈને મહારાજ સાહેબ મોટર લઈને કામ જોવા પધાર્યા. આવીને જોયું તો ૫૦-૬૦ જણ મંદિર નિર્માણની સેવામાં પરોવાયેલા હતા. સૌનાં શરીર ધૂળ-માટીથી ખરડાયેલાં હતાં. આ જોઈ મહારાજ સ્તબ્ધ થઈ ગયા. કામકાજ નિહાળી સંતોષ પામ્યા અને જેમણે ખોટા સમાચાર આપ્યા હતા તેમને બોલાવી દંડ કર્યો. આમ, શાસ્ત્રીજી મહારાજે પ્રતાપ દેખાડ્યો.

મંદિર નિર્માણ સેવામાં રત સંતોએ ખૂબ નિઃસ્પૃહીભાવ રાખ્યો. કોઈ પણ વ્યવસ્થાઓ વગર, સંપૂર્ણ અગવડતામાં જ રહ્યા છતાંય ફરિયાદનો હરફ ઉચ્ચાર્યો નહિ. તેઓ કંતાન કે કોથળા પર જ સૂઈ રહેતા. તૂટેલાં જૂનાં વાસણોમાં રસોઈ રાંધતા. શાસ્ત્રીજી મહારાજનું કાર્ય ભગવાનનું કાર્ય છે તેમ માની તમામ સેવાઓ અકલ્પ્ય નિષ્ઠાથી કરતા. વિજ્ઞાનદાસજી સ્વામી અને મહાત્મ સ્વામી મહિનાઓ સુધી પાનેલી ખાણમાં રોકાતા અને મંદિર માટે સારામાં સારો પથ્થર પસંદ કરી વેગનો ભરીને ગોંડલ મોકલતા. સંતો દેહનો અનાદર કરી, દેહને કારસો આપીને ખૂબ સેવાઓ કરતા, તે જોઈ સૌ ભક્તો, મહારાજના સેવકો અને સ્વયં મહારાજને સંતોનો ખૂબ ગુણ આવ્યો. શાસ્ત્રીજી મહારાજ સત્સંગ કરાવવા સમાજમાં વિચરણ કરતા અને દર પંદર દિવસે ગોંડલ પધારી કામ અંગે જરૂરી માર્ગદર્શન આપી જતા. આઠ જ મહિનામાં તો કોઠલા સુધીનું કામ આવી ગયું ત્યારે શાસ્ત્રીજી મહારાજ ગોંડલમાં પ્રત્યક્ષ ઉપસ્થિત હતા.

મંદિર નિર્માણ દરમિયાન શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને સંતો નાના ઓરડામાં ભોંય પર સૂઈ રહેતા. એક રાત્રે શાસ્ત્રીજી મહારાજ સૂતા હતા અને બાજુના ઓરડામાં યોગીજી મહારાજ પણ પોઢ્યા હતા. મધરાતે એક ભયંકર કાળો ઝેરી નાગ યોગીજી મહારાજ જ્યાં સૂતા હતા ત્યાં ગયો. તેણે યોગીજી મહારાજની ડાબા હાથની પહેલી આંગળીએ ડંસ માર્યો.

આંગળીમાંથી લોહીની ધારા વહી. સખત પીડા થવા લાગી. પણ યોગીજી મહારાજ તો કાંઈ બોલે નહિ. કેવળ સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ... રટે. બોલતા બોલતા તેમની આંખો બંધ થઈ જવા લાગી. સૌ ગભરાયા. કોઈ કહે, વૈદ્ય બોલાવો, કોઈ કહે, દાકતર બોલાવો. મહારાજને પણ સંદેશો મળ્યો એટલે તેઓ પણ ચિંતાતુર હતા. બધા જુદા જુદા ઉપાયો બતાવે, પણ શાસ્ત્રીજી મહારાજે કહ્યું કે, 'જોગીને અક્ષરદેરીમાં સુવડાવો અને 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રની ધૂન કરો. 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રના નામથી તો કાળા નાગનું પણ ઝેર ઊતરી જાય તેવા સાક્ષાત્ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના આશીર્વાદ છે માટે ગભરાશો નહિ, જોગીને કાંઈ નહિ થાય !' તરત જ બધા યોગીજી મહારાજને અક્ષરદેરીમાં લઈ ગયા ને શ્રી ઠાકોરજી સમક્ષ ધૂન કરવા લાગ્યા. બરાબર બાર કલાકમાં ઝેર ઊતરી ગયું, જે આંગળીના ટેરવે એકત્ર થયું. યોગીજી મહારાજે આંખ ઉઘાડી અને શાસ્ત્રીજી મહારાજને વંદન કર્યાં. તે વખતે સરકારી દાકતર પણ આવેલા, તેઓ આ દૃશ્ય જોઈ આશ્ચર્યચકિત થઈ ગયા ! તેઓએ ડાબા હાથની એ આંગળી પર એકત્ર થયેલા ઝેરને દૂર કર્યું. યોગીબાપાની એ આંગળીનું ટેરવું પોપટની ચાંચ જેવું દેખાતું, જેનાં દર્શન સૌને બાપા કાયમ કરાવતા. અક્ષરદેરી અને શાસ્ત્રીજી મહારાજનો પ્રતાપ જોઈ ગોંડલના મહારાજ પણ નવાઈ પામ્યા.

મંદિરનું કામ પૂરજોશથી ચાલવા માંડ્યું. આ દરમિયાન કડિયાઓ-મજૂરોને પણ સંતોનો, શાસ્ત્રીજી મહારાજનો, અક્ષરદેરીનો ખૂબ ગુણ આવ્યો, તેથી તેઓ પણ પગાર ઓછો લેતા અને સેવાઓ કરતા. ત્રણેય કોઠલા વજેશંકરભાઈએ શરૂ કર્યાં. શાસ્ત્રીજી મહારાજની ઈચ્છા સંવત ૧૯૯૦ના વૈશાખ સુદ દશમને દિવસે મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ કરવાની હતી. હવે પ્રતિષ્ઠાને છ જ માસ બાકી હતા. સંતોના આગ્રહથી બોચાસણથી ભક્તિવદ્ધભદ્રાસજી સ્વામીને શાસ્ત્રીજી મહારાજે ગોંડલ મંદિર નિર્માણની સેવામાં તેડાવ્યા જેથી કામકાજ ઝડપથી ચાલે. સંતો-ભક્તો રાતપાળી કરવા લાગ્યા. બધા જ સંતોએ વિવિધ વિભાગો સંભાળી લીધા. વૈશાખ માસમાં તો કોઠલાનું કામ પૂરું થઈ ગયું, છાંટિયાં ઢંકાઈ ગયાં.

પ્રતિષ્ઠાને દોઢ માસ બાકી હતો ત્યારે શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી યોગીજી મહારાજ ગોંડલ મહારાજને મળ્યા અને ગામમાં નખાતા વીજળીના તાર જો અક્ષરદેરી સુધી આવે તો પ્રતિષ્ઠાની શોભા વધી જાય અને ચોરીચપાટીનો ભય ન રહે તેમ વાત કરી. મહારાજએ તે વાત સ્વીકાર્ય રાખી અને તરત જ હુકમ છોડ્યો એટલે ખૂબ જ જલદી વીજળી મંદિરે આવી ગઈ.

તેવામાં મહારાજને એક પ્રશ્ન આવ્યો. તેમની ઈચ્છા હતી કે, છેક પોરબંદર સુધી ગોંડલ સ્ટેટની રેલવે લાઈન નંખાય. પણ પોરબંદર રાજવીને તે બાબતે અસહમતિ હતી. કેસ ચાલતો હતો ને લાભ થતો ન હતો. મહારાજએ યોગીબાપાને કહેવડાવ્યું કે, શાસ્ત્રીજી મહારાજ આશીર્વાદ આપે તો જ આ કેસ જિતાય એમ છે. તેથી યોગીબાપાએ શાસ્ત્રીજી મહારાજને પત્ર લખ્યો અને વાત જણાવી. શાસ્ત્રીજી મહારાજે વળતા પત્રમાં આશિષ દીધી કે, 'છ માસમાં કામ થશે' અને વળી, અક્ષરદેરીમાં પ્રાર્થના કરવા આજ્ઞા કરી. યોગીબાપાએ તે મુજબ છ માસ સુધી માળા કરી તેને પરિણામે મહારાજ કેસ જીતી ગયા. આમ, સાક્ષાત્ સ્થાન અક્ષરદેરીનો પરચો સૌને મળ્યો.

મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ નજીક આવ્યો. શાસ્ત્રીજી મહારાજે વડોદરામાં શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજની મૂર્તિઓ તૈયાર કરાવી. શ્રીજી મહારાજની મૂર્તિ ૧૨ મણ અને ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની ૧૧ મણની ધાતુની મૂર્તિઓ તૈયાર કરાવી વડોદરાથી શાસ્ત્રીજી મહારાજે ગોંડલ મંગાવી. દર્શન કરી સૌ ખૂબ રાજી થયા. વૈશાખ સુદ દશમનું મુહૂર્ત આવ્યું એટલે ઉમરેઠથી બ્રાહ્મણ કેશવલાલભાઈ તથા તેમના દીકરા કરુણાશંકરભાઈ આદિ ૧૧ બ્રાહ્મણોને ગોંડલ તેડાવ્યા. પ્રતિષ્ઠાનો તમામ ખર્ચ રાજકોટ મંડળના ભક્તોએ ઉપાડ્યો. રસોઈ સર્વોપરી તૈયાર થાય તેવાં આયોજનો કર્યાં. ભક્તોના ઉતારા, ભોજન, યજ્ઞશાળા આદિની તડામાર તૈયારીઓ આરંભાઈ. અનેક ભક્તોએ વિવિધ સેવાનો ખર્ચ ઉપાડ્યો.

વૈશાખ સુદી સાતમને દિવસે મૂર્તિઓ મંડપમાં પધરાવાઈ. ત્રણ દિવસ માટે ગામજનોને શાસ્ત્રીજી મહારાજે અતિ પ્રેમથી જમાડ્યા. પ્રતિષ્ઠાના આગલા દિવસોમાં શાસ્ત્રીજી મહારાજની આજ્ઞાથી યોગીજી મહારાજ, નિર્ગુણદાસ સ્વામી અને ભક્તો મહારાજને મળવા ગયા. સંતોની મરજી મુજબ મહારાજએ શોભાયાત્રા માટે ત્રણ મોટરકાર, ઘોડાગાડી, બેન્ડવાજાં, બંદૂકધારી સિપાઈઓની પલટન, સર્વોપરી શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજને સલામી આપવા તોપો આદિની વ્યવસ્થા કરી આપી. પ્રતિષ્ઠાના આગલા દિવસે બપોરે ત્રણ વાગ્યે શોભાયાત્રા આરંભાઈ, તેની શોભા અનેરી અને અલૌકિક હતી ! શ્રી ઠાકોરજીની નગરયાત્રામાં હજારો ભક્તો જોડાયા. પ્રથમ મોટરમાં શ્રીજી મહારાજની મૂર્તિ લઈને સંતો બિરાજ્યા. બીજી મોટરમાં ગુણાતીતાનંદ સ્વામીની મૂર્તિ લઈને સંતો બિરાજ્યા. એક દરબારી ઘોડાગાડીમાં ભક્તોના ભાવને વશ થઈ સ્વયં શાસ્ત્રીજી મહારાજ, સ્વામી વિજ્ઞાનદાસજી અને યોગીજી મહારાજ બિરાજમાન થયા. બીજી ઘોડાગાડીમાં સ્વામી નિર્ગુણદાસજી,

કોઠારી ભકિતવલ્લભદાસજી, કોઠારી અક્ષરસ્વરૂપદાસજી, કોઠારી હરિજીવનદાસજી આદિ સંતો બિરાજ્યા. નગરયાત્રાની શોભા જોઈ, શાસ્ત્રીજી મહારાજથી પ્રભાવિત થઈ, યોગીજી મહારાજની સાધુતાથી મોહાયેલા ભક્તો સડક પર તેમને દંડવત્ કરવા લાગ્યા. શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજના જયઘોષથી સમગ્ર વાતાવરણ ગુંજી ઊઠ્યું. બપોરે ત્રણ વાગ્યે નીકળેલી નગરયાત્રા રાત્રે આઠ વાગ્યે સંપન્ન થઈ. આખા શહેરમાં આનંદ આનંદ વ્યાપી ગયો, જયજયકાર થઈ ગયો. તે જ રાત્રે સંતોએ મંદિરમાં મૂર્તિઓ યથાસ્થાને ગોઠવી દીધી.

મૂર્તિપ્રતિષ્ઠાના દિવસે મૂર્તિઓના માનમાં સવારે બરાબર સાડા સાત વાગ્યે ૨૫ તોપોની સલામી આપી. તોપોના અવાજથી સૌ આશ્ચર્યમાં પડ્યા અને પછી જ્યારે સૌને ખબર પડી કે, શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજના સ્વાગત અર્થે મહારાજ તોપો વડે સલામી આપે છે, ત્યારે સૌ કોઈ મહારાજને ધન્યવાદ આપી રહ્યા.

પ્રતિષ્ઠા સમયે ભૂદેવો મંત્રોચ્ચાર કરતા હતા. શાસ્ત્રોક્ત વિધિ મુજબ પ્રતિષ્ઠા થઈ રહી હતી. નેત્ર અનાવરણ પ્રસંગે શાસ્ત્રીજી મહારાજે મૂર્તિ સમક્ષ કાચ ઘર્યો ને ગદ્ગદ ભાવે પ્રાર્થના કરીને બોલ્યા કે, 'હે મહારાજ, હે સ્વામી બિરાજો !' આટલું બોલ્યા ત્યાં તો અવાજ થયો ને કાચ ફૂટ્યો. હજારો ભક્તોએ આ નજરે જોયું. સર્વત્ર શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજનો, શાસ્ત્રીજી મહારાજનો જયજયકાર થઈ ગયો. અદ્ભુત પ્રતિષ્ઠાવિધિ સંપન્ન થઈ. પછી શ્રી ઠાકોરજીને ધરાવેલો થાળ મંગાવી શાસ્ત્રીજી મહારાજે રસોઈમાં મિલાવ્યો ને સૌને પ્રેમથી જમાડવા આદેશ કર્યો. સૌએ ખૂબ પ્રેમથી પ્રભુનો પ્રસાદ લીધો. મહારાજ સાહેબ પણ સમગ્ર ઉત્સવ માણી રાજી થયા, શાસ્ત્રીજી મહારાજના કાર્યને વંદી રહ્યા. મહારાજની ત્રણેય શરતો સાચવી શાસ્ત્રીજી મહારાજે જે કાર્ય કર્યું તેનો ખૂબ ઊંડો પ્રભાવ મહારાજ અને ભક્ત સમુદાય પર પડ્યો.

પછી તો શાસ્ત્રીજી મહારાજના પ્રતાપે અક્ષરદેરીની શોભા ખૂબ વધી. ભક્તોએ માનતા માની, સેવાઓ આપી શ્રી ઠાકોરજી અને સંતોની ખૂબ ભાવથી સેવા કરી. શિખરનું કામ હજી ચાલતું હતું. સંતો દિન-રાત સેવાઓ કરતા. ભક્તો પણ આ નિમિત્તે મંડળોમાંથી પધારતા અને

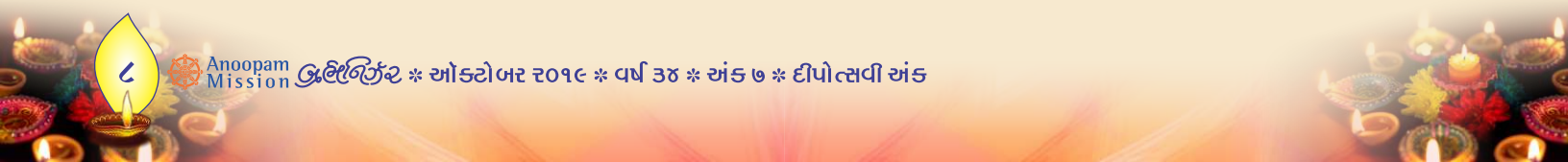

અક્ષરમંદિર, ગોંડલમાં બિરાજમાન શ્રી ઘનશ્યામ મહારાજની મહાતેજસ્વી મૂર્તિ

શ્રમદાન કરતા. મધ્ય શિખરનું કામ પ્રથમ પૂરું થયું અને ત્યારબાદ બંને શિખરોનું કામ આરંભાયું. નિજ મંદિરના એક ખંડમાં ઘનશ્યામ મહારાજની મૂર્તિ પધરાવવાની હતી માટે શાસ્ત્રીજી મહારાજ સ્વયં જયપુર ગયા અને મહાતેજસ્વી મૂર્તિ તૈયાર કરીને લાવ્યા. ત્રણ દિવસનો યજ્ઞ કરી સંવત ૧૯૯૨ના વૈશાખ સુદ દશમને દિવસે મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા કરી અને આ વખતે પણ કાચ ફૂટ્યો. ભક્તોના સમર્પણભાવથી સોનાના વરખવાળા ત્રણ કળશ તૈયાર થયા હતા, જેનું પૂજન આ જ પ્રસંગે થયું. ધ્વજદંડ પણ તૈયાર હતા એટલે શિખર પર કળશ અને ધ્વજદંડ ચઢાવી દીધા.

અક્ષર મંદિરનાં ત્રણેય શિખરોનું કામ પૂર્ણ થયું. મંદિરની શોભા અકલ્પ્ય હતી, જે દર્શન કરતાં જ હૈયું ઠારતી હતી. મંદિર નિર્માણ થઈ ગયા બાદ શાસ્ત્રીજી મહારાજે બ્રહ્મજ્ઞાનના પડછંદા

ગુંજે તે માટે સભામંડપ તેમજ પ્રદક્ષિણા પથ, ખેતીવાડી, રંગરોગાન આદિ કાર્યો ઉપાડ્યાં. હવે ત્રીજા શિખરમાં મૂર્તિઓ પધરાવવા શાસ્ત્રીજી મહારાજ વિચાર કરતા હતા. જે સમયે ઘનશ્યામ મહારાજની મૂર્તિ જયપુરમાં તેઓએ બનાવડાવી, ત્યારે એક માસ વધુ રોકાઈ શાસ્ત્રીજી મહારાજે ડાઘ વિનાના એક સારા કાળા આરસમાંથી સવા ફૂટની અભયકરવાળી શ્રીજી મહારાજની, ઘોળા આરસમાંથી સવા ફૂટની અક્ષરબ્રહ્મ શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી અને મહામુક્ત શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની મૂર્તિઓ પણ તૈયાર કરાવી. આ મૂર્તિઓ પછી સારંગપુર મોકલી અને ત્યાં તેનાં દર્શન કરી મોહાયેલા પ્રભુદાસભાઈ શેઠે તે મૂર્તિઓ પોતાના ઘરમંદિરે પૂજવા શાસ્ત્રીજી મહારાજ પાસે માંગી એટલે તેમને આપી હતી. એક સમયે ભાવનગર સ્થિત પ્રભુદાસભાઈ શેઠના ઘરે શાસ્ત્રીજી મહારાજે પધરામણી કરી. યોગીજી મહારાજ પણ સાથે હતા. સંતોનો રસોઈ જમવાનો સમય થયો એટલે શાસ્ત્રીજી મહારાજે યોગીજી મહારાજને શ્રી ઠાકોરજી સમક્ષ થાળ ધરાવવા કહ્યું. અત્યંત ભાવ સાથે પોણો કલાક સુધી માહાત્મ્યયુક્ત થાળનાં ગાન યોગીબાપાએ કર્યાં અને પ્રભુને ધરાવેલ વેડમી પૈકી બે વેડમી ઓછી થઈ ગઈ. સૌને મનાઈ જ ગયું કે, પ્રભુએ સંતો-ભક્તોનો ભાવ સ્વીકાર્યો છે ! એવી પ્રાસાદિક મૂર્તિ પ્રભુદાસભાઈ શેઠના રંગુન ગયા બાદ શાસ્ત્રીજી મહારાજે મંગાવી ગોંડલ

અક્ષર મંદિરના ત્રીજા ગર્ભગૃહમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી. મૂર્તિઓ નાની છે, પણ અત્યંત ચમત્કારી છે. શાસ્ત્રીજી મહારાજ આ મૂર્તિનાં ભાવથી દર્શન કરવા સૌને કહેતા.

પછી તો શાસ્ત્રીજી મહારાજના પ્રતાપે ભોજન શાળા, ગોંડલી ઘાટ, અક્ષરદ્વાર આદિ સ્થાનોનો વિકાસ થયો. મોટા મોટા સાહેબો, પ્રોફેસરો અક્ષરદેરીની માનતા માનવા લાગ્યા.

આવા પવિત્ર સ્થાનમાં મહંત પણ ગુણાતીત અસ્મિતા સાચવે તેવા હોવા જોઈએ તે ભાવે શાસ્ત્રીજી મહારાજે અક્ષર મંદિરના મહંત સ્વરૂપે યોગીજી મહારાજની વરણી કરી. ગોંડલ અક્ષરમંદિરની સમગ્ર વિકાસયાત્રામાં તેમજ ગુણાતીત સ્થાનની રોનક વધારવામાં યોગીજી મહારાજનું યોગદાન અનુપમ અને શબ્દોમાં અવર્ણનીય છે ! આખો દિવસ શ્રી ઠાકોરજીની સેવા, આરતી-થાળની વ્યવસ્થા, મહેમાનોની આગતા-સ્વાગતા, તેઓના ઉતારા-ભોજન આદિની સારસંભાળ અને સંતોના રોટલા ઘડવાની સેવા, અનાજ સફાઈ કરવાની સેવામાં જોતરાયેલા યોગીજી મહારાજ અક્ષરદેરીની ખૂબ સેવા-પરિચર્યા કરતા. ભક્તોની માનતાની મહાપૂજા કરાવવાની પ્રથાને વેગ યોગીબાપાએ જ આપ્યો. ભાવથી મહાપૂજા કરે એટલે શ્રીજી-સ્વામી ભક્તોના તમામ મનોરથો પૂરા કરે જ ! દંડવત્, પ્રદક્ષિણા-ભક્તિ અદા કરતા યોગીજી મહારાજ કદી થાક્યા નથી. તેમની અક્ષરદેરી પ્રત્યેની શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ અને નિષ્ઠાને પરિણામે અગણિત ભક્તો-મુમુક્ષુઓને સમાસ થયો. યોગીજી મહારાજે આ પવિત્ર સ્થાનનો મહિમા સર્વત્ર પ્રવર્તાવ્યો. આજે પણ સંતો અને ભક્તો અત્યંત શ્રદ્ધા સાથે દેરીની પ્રદક્ષિણા કરે છે અને માનતા રાખે છે, જે ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પૂરી કરે છે.

અક્ષરદેરીનો પ્રતાપ અનુપમ છે ! યોગીબાપા કહેતા કે, 'અક્ષરદેરીનો મહિમા અકલ્પ્ય છે. અક્ષરદેરીમાં એક પ્રદક્ષિણાએ એક યજ્ઞનું ફળ મળે. અક્ષરદેરીમાં સેવા કરનાર નિર્દોષ થઈ જાય અને એકાંતિક ધર્મ સિદ્ધ કરે. અક્ષરદેરીમાં જે સંકલ્પો કરે તે સિદ્ધ થાય જ ! જેણે અક્ષરદેરીનો સમાગમ કર્યો તેની વાસના ટળી ગઈ, પણ શ્રદ્ધા વિના કામ ન થાય ! અક્ષરદેરીમાં તો મોટા કેસ પતે છે. જે ડોક્ટરથી ન મટે તે આ અક્ષરદેરીનાં પાણી અને પુષ્પથી મટે છે. આ દેરી નથી આ સાક્ષાત્ ધામ

અક્ષરમંદિર, ગોંડલમાં બિરાજમાન શ્રી મુક્ત અક્ષરપુરુષોત્તમ મહારાજની મહાપ્રતાપી મૂર્તિ

છે. અક્ષરદેરીનો મહિમા સમજીએ તો બેડો પાર થઈ જાય !'

આવા પવિત્ર સ્થાનમાં અજોડ મંદિર કરી શાસ્ત્રીજી મહારાજે ગુરુ ગુણાતીત અર્થે અનુપમ ભક્તિ અદા કરી સંપ્રદાયને ભક્તિ કરવાનું દિવ્ય નજરાણું ભેટ ધર્યું. અક્ષર મંદિરના નિર્માણમાં નાણાં, માણા, પાણા અને દાણાની અતિશય તાણ હોવા છતાં શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને તેઓના લાડીલા અનુગામી શિષ્ય

યોગીજી મહારાજે અક્ષરદેરીમાં શ્રદ્ધા સેવી, ધૂન, પ્રાર્થના, દંડવત્ અને પ્રદક્ષિણાના બળે મંદિરનું કામ પૂરું કર્યું.

આ પાવન અક્ષરદેરીમાં જ ૩ ફેબ્રુઆરી ૧૯૫૨ના રોજ દાદુકાકાની સેવાથી અતિશય રાજી થઈ યોગીબાપાએ ઘનશ્યામ મહારાજની મૂર્તિ સમક્ષ ૭૨ કલાકની જ્ઞાનસમાધિ રૂપી સાક્ષાત્કાર કરાવ્યો. એ દિવ્ય સ્વરૂપ-અનુભૂતિના સાક્ષાત્કાર પછી કાકાશ્રીએ અકલ્પ્ય શક્તિ સાથે ગુરુહરિ યોગીજી મહારાજના દિવ્ય સ્વરૂપ અને મહાકાર્યનું માહાત્મ્યગાન આરંભ્યું. અત્યાર સુધી જે યોગીજી મહારાજને એક નમ્ર અને ભલા-ભોળા સાધુ તરીકે સૌ જાણતા હતા, એ યોગીજી મહારાજ વાસ્તવમાં શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમના ધારક ગુણાતીત સ્વરૂપ છે ! તેવો ડંકો કાકાશ્રીએ દિગદિગંતે ગજવ્યો, જેનું ઉદ્દગમસ્થાન પણ અક્ષર મંદિર, ગોંડલ જ રહ્યું.

અહીં અક્ષરદેરીમાં જ ગુરુદેવ યોગીબાપાએ પ.પૂ. મહંત સ્વામીને પાર્ષદી દીક્ષા આપી. વળી, પ.પૂ. હરિપ્રસાદ સ્વામીજીને પાર્ષદી તેમજ ભાગવતી દીક્ષા પણ અહીં જ આપી. પ.પૂ. હરિપ્રસાદ સ્વામીજીને ભાગવતી દીક્ષા આપી, નામાભિધાન કરી યોગીબાપાએ ભવિષ્યવાણી ઉચ્ચારતા આશીર્વાદ દીધા કે, 'જેવી શ્રીજી મહારાજે ગુણાતીતને દીક્ષા આપી હતી, એવી દીક્ષા આજે પ્રભુદાસભાઈએ લીધી છે. આજે સત્સંગમાં એક બીજું એન્જિન જોડાયું છે તેથી હવે સત્સંગનો વિકાસ પૂરપાટ વેગે થશે.' કહેવાની જરૂર નથી કે, આજે યોગીબાપાના એ આશીર્વાદ અને ભાવિદર્શનનું સાકાર સ્વરૂપ સર્વત્ર પાંગરેલું જણાય છે, જે સ્વાભાવિક અક્ષરદેરીનો જ પ્રતાપ છે !

વળી, સંતભગવંત સાહેબજી અને અનુપમ મિશનના સદ્ગુરુ સંતોનાં જીવનના સેવા અને ભક્તિભર્યા અનેક પ્રસંગો ગોંડલમાં જ સાકાર થયા.

યોગીબાપા સાથે અલૌકિક પ્રેમ નાતે જોડાયા બાદ સંતભગવંત સાહેબજી યોગીબાપા વગર રહી શકતા જ નહોતા. યોગીબાપાને પણ યુવાન જશુભાઈ પ્રત્યે એવો જ અગાધ પ્રેમ હતો કે, વેકેશન પડે એટલે તરત જ બાપા જશુભાઈને પોતાની પાસે સેવામાં બોલાવી લેતા. બાપા ઘણું ખરું ગોંડલમાં રહેતા અને યુવાનોને પોતાની પાસે રાખી સેવામાં જોડતા.

એક વખત યોગીબાપા ગોંડલ મંદિરે બિરાજમાન હતા. વેકેશન હોવાથી સાહેબજી ગોંડલ યોગીબાપા પાસે સેવામાં પહોંચી ગયા. દરરોજ સવાર-સાંજ કથાવાર્તા અને સત્સંગનો અખાડો જામે, પરંતુ ગોંડલનાં જુદાં જુદાં પ્રસાદીનાં સ્થળો પર ! કોઈ દિવસ મંદિરે તો કોઈ દિવસ ગોંડલી ઘાટ પર; કોઈ દિવસ રણછોડ ભગતના ઓટા પર તો કોઈ દિવસ અન્ય બીજા પ્રસાદીના સ્થાને સભાનાં આયોજન થાય. યોગીબાપા અગાઉથી જ સભાનું સ્થાન નક્કી કરી દે અને તે સ્થળને ચોખ્ખું કરી સભા કરવા લાયક બનાવવા માટે પોતાના વહાલા જશુભાઈ અને સાથે થોડા યુવાનોને મોકલે. બાપાની આજ્ઞા થાય એટલે જશુભાઈ અને સૌ યુવાનો તો ખૂબ હોંશ અને ભક્તિપૂર્વક મંદિરથી સભાસ્થળ સુધીના રસ્તાઓ સાફ કરે, રસ્તામાં આવતા ઉકરડા સાફ કરે, બાપા પધારે ત્યારે એક નાનો કાંકરો પણ વાગે નહિ તેની તકેદારી રાખી રસ્તાને વાળી, પાણી છાંટી, ચોખ્ખો ચણાક કરી દે. સભાસ્થળે શ્રી ઠાકોરજીને આસન પર પધરાવી, પૂજન, આરતી, થાળ અને ભજન માટેનાં વાજિંત્રો, યોગીબાપાનું આસન અને સભાજનો માટે બેસવાની વ્યવસ્થા ખૂબ સુંદર રીતે ગોઠવે. યોગીબાપા સભાસ્થળે પધારે ત્યારે જશુભાઈની આવી સૂઝભરી વ્યવસ્થા અને ચીવટાઈભરી સેવા જોઈને ખૂબ રાજી થાય અને આશિષરૂપે ધબ્બાઓનો વરસાદ વરસાવી દે. સાહેબજી સભામાં યોગીબાપાની પરાવાણીનું એકાગ્રતાપૂર્વક શ્રવણ કરે અને તે વાતોને, તે દર્શનને, સભાને પોતાના હૃદયમાં અમર-અંકિત કરી દે. આજે પણ જ્યારે સંતભગવંત સાહેબજી પોતે અનુભવેલા યોગીબાપાના પ્રસંગોનું વર્ણન કરે ત્યારે સ્થળ, વાત અને ભક્તોની સ્મૃતિ એટલી આબેહૂબતાપૂર્વક વાગોળે કે, જાણે કાલે જ પ્રસંગ બન્યો ના હોય ! ગોંડલ મંદિરમાં યોગીબાપા સાથેના આવા અઢળક પ્રસંગોની આબેહૂબ સ્મૃતિ તેઓના હૃદયમંદિરમાં અમર છે, જેને તેઓના જ શ્રીમુખે સાંભળવાનો પણ એક અનેરો અમૂલ્ય લહાવો છે ! જે તેઓની અનુપમ ગુરુભક્તિનું દર્શન કરાવે છે અને ગુરુ સાથેના તેઓના પ્રીતિએ યુક્ત અતિ ગાઢ સંબંધનું દર્શન પણ કરાવે છે.

એક દિવસ ગોંડલ મંદિરે યોગીબાપાએ જશુભાઈને નજીક બોલાવી, તેમના હાથમાં ખુરપી, સળી ઝાડુ અને પતરાની ડોલ આપી ગોંડલ મંદિરનું

જનરલ શૌચાલય સાફ કરવાની આજ્ઞા કરી. આ સાંભળી જશુભાઈને નવાઈ લાગી. કારણ કે, તેમણે આવું કાર્ય પહેલાં ક્યારેય કર્યું જ ન હતું. વળી, સોખડા ગામના પટેલના દીકરા એટલે તેમના ઘરે તો આવાં અનેક કાર્યો માટે ઘણી સુવિધાઓ હતી. પરંતુ, અહીં તો યોગીબાપાની આજ્ઞા હતી ! તેથી મન મક્કમ કરી, હાથમાં આપેલ ખુરપી, સળી ઝાડુ અને ડોલ લઈને સેવાકાર્ય માટે જશુભાઈએ ડગ માંડ્યાં. તે સમયે ગોંડલ મંદિરે દર્શન કરવા આવતા અને તે ઉપરાંત ગામમાં વસતા લોકો પણ શૌચક્રિયા માટે ગોંડલ મંદિરનું જ શૌચાલય વાપરતા. વ્યવસ્થાના વપરાશની અજ્ઞાનતાને કારણે શૌચાલય વાપરનારા લોકો તેને ખૂબ ગંદું રાખે, પાણી નાખીને સાફ પણ ન કરે. જેને પરિણામે મળના થર બાઝી જાય. માખી, મચ્છર અને જીવડાંઓનો ઉપદ્રવ એટલો બધો વધી જાય કે, તેને સાફ કરવા કોઈ તૈયાર પણ ન થાય. એવી ગંદકીને સાફ કરવાની આજ્ઞા યોગીબાપાએ તેમના સૌથી લાડીલા અને વિશ્વાસપાત્ર યુવાન જશુભાઈને સોંપી. શૌચાલય સાફ કરાવી અંતર સાફ કરવાની સાવરણી યોગીજી મહારાજ પાસે હતી. જશુભાઈની બ્રહ્મજ્ઞાન પામવાની ચૈતન્યશક્તિને પારખી, તેમને સુપાત્ર સમજી યોગીજી મહારાજે આવી વણકલ્પી આજ્ઞા કરી.

સંતભગવંત સાહેબજી કહે છે કે, 'મને આપેલ ત્રણ વસ્તુઓ લઈને હું જ્યારે શૌચાલય સાફ કરવા ગયો તો ઊલટી થઈ જાય તેવી ગંધ આવતી હતી. ત્યાંની ગંદકી જોઈ જ ના શકાય એવી હતી, પણ યોગીબાપાની આજ્ઞા હતી એટલે ખુરપી મારવાનું ચાલુ કર્યું. જેમ જેમ ખુરપી વાગે તેમ તેમ આંખમાંથી પાણી પડે. પરંતુ અંતરમાં એક જ ભાવ રહ્યા કરે કે, 'યોગીબાપા રાજી થશે તેથી મારે આ કરવું જ છે.' ૨-૩ કલાકની મથામણ બાદ સાહેબજીએ શૌચાલય ચક્રચકિત કરી દીધું. મન સાથેની લડાઈ લઈને પણ પોતાના ગુરુને રાજી કરવાની કેવી ઉત્કંઠા આપણા વહાલા સાહેબદાદાને આટલી નાની વયે હતી ! સફાઈ બાદ યોગીબાપાએ જ્યારે શૌચાલય જોયું ત્યારે તેમની પ્રસન્નતાનો પાર ના રહ્યો. જશુભાઈને પોતાની બાથમાં લઈ ખૂબ વહાલ વરસાવ્યું. ખરેખર તો સંતભગવંત સાહેબજીએ યોગીજી મહારાજનું દિલ જીતી લીધું ! તે રાજીપાના પ્રતાપે જ એક અનુપમ સાધુતાની મૂર્તિ કંડારાઈ, જે આજે સંતભગવંત સાહેબજી સ્વરૂપે સૌનાં હૃદયમંદિરમાં બિરાજે છે !

ભક્તિ એટલે ભગવાનની પ્રસન્નતાથે કરેલું કાર્ય. ભક્તિ એટલે ગુણાતીત સાધુના વચને કરેલું કાર્ય. આવું જ ભક્તિકાર્ય સાહેબજીએ ગોંડલમાં રહી યોગીબાપાના વચને કર્યું. યોગીબાપા નિત્ય બપોરના ભોજન બાદ અક્ષરમંદિરના સભાખંડમાં સભા કરી બેસતા અને સૌને

બ્રહ્માનંદ કરાવતા. ભક્તો તેનો લાભ લેતા અને આનંદ પણ માણતા. આ અલૌકિક સમાગમનું સુખ લેવાની ઈચ્છા સ્વાભાવિક જ સાહેબજી અને તેમના યુવાન સાથીદારોને પણ ખૂબ રહેતી. પરંતુ, તેમને તે જ સમયે યોગીબાપાએ રસોડાને સાફ કરી, વાસણો ઊટકવાની સેવા સોંપેલી તેથી તેઓ આ દિવ્ય પળનો લાભ લઈ શકતા નહિ. દરરોજની જેમ એક દિવસ યોગીબાપાના સમાગમની ઈચ્છા રાખી, તેમની મૂર્તિમાં લીન થઈ સાહેબજી વાસણ ઊટકતા હતા, તેવામાં કેટલાંક બહેનો આવ્યાં અને કહ્યું કે, 'વાસણો અમે ધોઈ નાંખીએ છીએ, તમે સભામાં બેસો.' જશુભાઈને થયું કે, ભગવાને પ્રાર્થના સાંભળી અને આ બહેનોને ભગવાને જ મોકલ્યાં છે. એટલે તેઓ ત્યાંથી નીકળી સભામાં ગયા. સાહેબજી અને સાથી યુવાનોને સભામાં આવતા જોઈ યોગીબાપાએ તેઓને તેમની પાસે બોલાવ્યા અને રસોડાની સેવા અંગે પૂછ્યું. ત્યારે સાહેબજીએ કહ્યું કે, 'બીજું બધું જ કામ પતી ગયું છે, માત્ર થોડાં વાસણો જ ધોવાનાં બાકી રહ્યાં હતાં જે બહેનો ધુએ છે એટલે અમે અહીં આપનાં દર્શને આવ્યા.' આ સાંભળી યોગીબાપા બોલ્યા, 'યુવાન અવસ્થામાં મહિમાથી સેવા કરો તે જ અમારું દર્શન ! જાઓ અને વાસણો ધોઈ આવો.' કશું જ વિચાર્યા વગર તત્કાળ સાહેબજી અને સૌ યુવાનો સેવા માટે પાછા વળી ગયા. યોગીજી મહારાજ યુવાનોને નિયમો, આજ્ઞાઓ અને સેવાઓ આપી તેમનામાં સુહૃદભાવે સેવા કરવાની ભાવના પ્રગટાવવા, હળીમળીને સેવા કરવાના આનંદની અનુભૂતિ કરાવવા અને અલંશૂન્ય બનાવવા માંગતા હતા. ખૂબ નાની વયે પણ આ ભાવ અને તેની પાછળના પરમ વિજ્ઞાનને સંતભગવંત સાહેબજી અને સાથીદારો સમજી ગયા હતા ! અને એટલે જ તો તેઓ સૌ અખંડ આનંદના ભોક્તા બન્યા છે !

શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ છાત્રાલયના નિર્માણની આજ્ઞા યોગીબાપાએ સંતભગવંત સાહેબજી અને યુવાનોને કરી. બાપાના વચને કૉલેજમાં ભણતા યુવાનોએ કાકાજીનાં માર્ગદર્શને અને સાહેબજીના નેતૃત્વે વલ્લભવિદ્યાનગરમાં શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ છાત્રાલયનું નિર્માણ કર્યું ને યોગીબાપાને રાજી કર્યાં. અને યોગીબાપાની જ આજ્ઞાથી સાહેબજી અને ૧૧ યુવાનો સાધુ થવા તત્પર થયા. પરંતુ, અક્ષરમંદિર-ગોંડલમાં જ યોગીબાપાએ છાત્રાલય પ્રમુખ સ્વામીને સોંપી દેવાની આજ્ઞા કરી. વિના વિલંબે, વિના સંકોચે સાહેબજીએ બાપાની તે આજ્ઞા પણ પાળી છાત્રાલય છોડી દીધું. પ્રાસાદિક સ્થાનમાં કરાયેલી ગુરુઆજ્ઞાનું જડબેસલાક પાલન થયું તો બ્રહ્મસ્વરૂપ અવસ્થાની પ્રાપ્તિ સહજ બની. આમ, ગુણાતીત સ્થાન-ગોંડલ અક્ષરમંદિરનો મહિમા અકલ્પ્ય છે !

યોગીબાપાના સાધુરામ પૂ. અશ્વિનદાદાએ યોગીબાપાની આજ્ઞાથી M.Sc.નો અભ્યાસ છોડી આ જ અક્ષરમંદિરમાં તેઓના અંગત સેવક તરીકે ખૂબ ભક્તિપૂર્ણ સેવાઓ બજાવી. સન ૧૯૬૭માં ગુરુદેવ યોગીજી મહારાજના અમૃતપર્વની ભવ્યાતિભવ્ય ઉજવણી પ્રસંગે યુવાનેતા તરીકે પૂ. શાંતિદાદાની પસંદગી સંસ્થા દ્વારા કરવામાં આવી અને વળી, એ પ્રસંગે યોગીબાપા માટે તૈયાર કરાયેલ વિશેષ સુશોભિત રથ ખેંચનાર યુવા ટુકડીના મુખ્ય સંચાલક તરીકે પણ પૂ. શાંતિદાદાએ સેવા બજાવી ભક્તિ અદા કરી. આમ, સૌ સદ્ગુરુ સંતોનાં જીવનમાં પણ ગોંડલ-અક્ષર મંદિર પોતાના ગુરુ યોગીબાપાની પ્રસન્નતાથી સેવા-ભક્તિ અદા કરવાનું દિવ્ય સ્થાન બની રહ્યું.

૧૯૭૧માં ગુરુદેવ યોગીજી મહારાજ મુંબઈ સ્વધામગમન થયા બાદ તેઓની અંતિમ સંસ્કાર વિધિ ગોંડલમાં સંપન્ન થઈ. આ પ્રસંગે પ.પૂ. હરિપ્રસાદ સ્વામીજી, પ.પૂ. અક્ષરવિહારી સ્વામીજી, પ.પૂ. સાહેબજી આદિ સ્વરૂપો સંતો-ભક્તો સાથે અંતિમ દર્શનાર્થે ગોંડલ પધારી પોતાના પ્રાણપ્યારા ગુરુને પ્રાર્થના-શ્રદ્ધાસુમન અર્પણ કર્યાં. થોડાં વર્ષો બાદ પ.પૂ. પ્રમુખસ્વામીજી અને પ.પૂ. મહંતસ્વામીજીએ તે સ્થાને 'શ્રી યોગી સ્મૃતિ મંદિર' તૈયાર કરાવી યોગીબાપાની સ્મૃતિને શાશ્વતકાળ સુધી ચિરંજીવરાખી.

શ્રી અક્ષરપુરુષોત્તમ ઉપાસનાને આચરણમાં મૂકી ભક્તિમાર્ગે જીવન જીવતા સૌ સંતો-મુક્તો માટે અક્ષરતીર્થ ગોંડલ, એ અક્ષરધામસમું કેન્દ્ર છે, સૌનાં આધ્યાત્મિક ઉત્થાનમાં તેનો અમૂલ્ય ફાળો છે. આવા પ્રાસાદિક તીર્થનો મહિમા પ્રસરાવનાર શાસ્ત્રીજી મહારાજ અને યોગીજી મહારાજ સાથે પ્રમુખ સ્વામી મહારાજ તથા વર્તમાન કાળે પ્રગટ બ્રહ્મસ્વરૂપ પ.પૂ. મહંત સ્વામી મહારાજને સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ સહ હૃદયની અનંત વંદના સાથે જયશ્રી સ્વામિનારાયણ !

~ ડૉ. ધનંજય પટેલ

શ્રી યોગી સ્મૃતિ મંદિરનાં દર્શનાર્થે પધારેલ સંતભગવંત સાહેબજી અને સંતો